

Asia: VN/13979/2023

Hallituksen esitys laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (Suurjänniteverkkohanke)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

EPV Energia Oy:n lausunto hallituksen esitykseen laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (Suurjänniteverkkohanke), VN/13979/2023

EPV Energia kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa otsikossa mainittuun esitykseen ja lausuu kunnioittavasti työ- ja elinkeinoministeriölle seuraavaa:

Sähköverkot ovat aivan keskeinen puhtaan siirtymän, teollisten investointien ja yhteiskunnan sähköistymisen mahdollistaja. Kannattammekin nyt lausunnolla olevaa lainsäädännön uudistusta, jotta suurjännitteisillä sähköverkoilla kyetään liittämään riittävän joustavasti kasvava sähköntuotanto, -varastointi ja -kulutus.

Samalla haluamme kiinnitettävän huomiota, että sähköverkkotoiminnan taloudelliset edellytykset asetetaan Energiaviraston vahvistamissa kohtuullisen tuoton valvontamenetelmissä. EPV Alueverkko Oy:n (EPA) kyky rahoittaa sähköverkkonsa ylläpitokustannukset ja uusien liityntöjen vaatimat investoinnit on romahtanut vuoden 2024 alussa voimaan tulleiden valvontamenetelmien muutosten myötä. Verko-omaisuuden eli yhtiön tuottopohjan jäädyttäminen, yksikköhintaluettelon sovellettavuus suurjännitteisen verkon rakentamiseen sekä muuttunut poistoeron käsittely tarkoittavat, että verkon ennakoiva kehittäminen asiakkaiden tarpeisiin ei ole enää mahdollista. Tämä pysäyttää suotuisan kehityksen.

HUOMIOITA LAUSUNNOLLA OLEVAAN HALLITUKSEN ESITYKSEEN

Kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon kehittämisvastuut

Kannatamme ehdotusta, että yli 110 kilovoltin verkko voi jatkossa olla myös suurjännitteistä jakeluverkkoa. Pidämme edelleen perusteltuna, että suurjännitteiselle jakeluverkolle ei määritetä vastuualuetta eikä millään verkonhaltijalla olisi yksinoikeutta rakentaa suurjännitteistä jakeluverkkoa. Suurjännitteisen jakeluverkon kehittämisvelvollisuuden rajauksen muuttuessa on varmistettava, etteivät kehittämiskustannukset uuden liittymän liittämiseksi voi muodostua kohtuuttomiksi kantaa.

Joustavat liittymissopimukset

Kannatamme esitystä joustavista liittymissopimuksista sekä väliaikaisina että pysyvinä ratkaisuin. Molemmat ratkaisut edesauttavat saavuttamaan tehokkuus- ja kustannushyötyjä, jotka palvelevat kaikkia verkkoasiakkaita. Joustavien liittymissopimusten hyödyntäminen pitäisikin olla melko sallivaa eikä aiheettomasti rajata vain tietynlaisiin käyttötapauksiin. Yhdymme Energiateollisuus ry:n lausunnossa ansiokkaasti nostettuihin näkökulmiin, joita joustaviin liittymissopimuksiin liittyy.

Samalla kiinnitämme huomiota tarpeeseen kehittää markkinoiden läpinäkyvyyttä. Fingridin solmimat ei-julkiset sopimukset siirtojenhallinnan tarpeisiin heikentävät sähkömarkkinoiden läpinäkyvyyttä, minkä vuoksi markkinatoimijoilla ei ole tietoa, kuinka paljon erilaisista joustoresursseista on varattu siirtojen hallintaan ja paljonko on käytettävissä tasehallintaan.

Liitynnän enimmäisteho

Voimakkaasti muuttuvassa sähköjärjestelmässä on perusteltua, että mitoittavan vian tehorajaa ei jatkossakaan kirjata lainsäädäntöön. Edelleen kannatamme, että Energiavirastolla on toimivalta vaatia muutoksia kantaverkon kehittämissuunnitelmaan. Nähdäksemme kehittämisvastuussa olevan kantaverkonhaltijan antaessa ehdotuksensa suurimman sallitun tehonmuutoksen perusteista viraston vahvistettavaksi on virastolla rajallinen kyky arvioida esitystä ja siten siihen olisikin vaadittava ulkopuolisen tahon näkökulmaa. Muutoin kantaverkkoyhtiö käytännössä itse asettaa rajan omalle kehittämisvastuulleen, mikä ei voi olla tavoiteltava tila yhteiskunnan sähköistyessä voimakkaasti.

TEMin EHDOTUS ALUEELLISTEN SJOITTUMISSIGNAALIN HYÖDYNTÄMISESTÄ KULUTUKSEN JA TUOTANNON LIITTÄMISESSÄ KANTAVERKKOON JA SUURJÄNNITTEISEEN JAKELUVERKKOON

Ministeriö on lisäksi asettanut lausunnolle ehdotuksen lakimuutoksesta, jolla mahdollistettaisiin kantaverkkoyhtiö Fingridin liittymismaksu-uudistuksen maksujen vyöryttäminen myös suurjännitteisiin jakeluverkkoihin liittyville asiakkaille. Vastustamme ehdotusta, jolla Fingridin liittymismaksut tulisivat myös suurjännitteisen verkon asiakkaiden maksettavaksi, ja esitämme alla olevin perusteluin esityksen palauttamista lainsäädäntövalmisteluun:

Fingrid on teettänyt ehdotuksesta vaikutustenarvioinnin, joka on puutteellinen eikä arvioi todellisia vaikutuksia suurjännitteiseen verkkoon liittyville hankkeille eikä jakeluverkkoyhtiöille. Vaikutusarvio toteaa vain, että nykyinen sähkömarkkinalaki ei vyörytystä salli ja että kantaverkkoyhtiön uudistus jäisi vajavaiseksi, mikäli maksuja ei vyörytetä myös suurjänniteverkon asiakkaille. Fingridin ehdottama uudistus ei todellisuudessa ohjaa investointien sijoittumista ja on selkeästi vain kantaverkkoyhtiön uusi keino kerätä rahaa itselleen sallitun tuoton puitteissa.

Ministeriö on edelleen arvioinut Fingridin liittymismaksu-uudistusta koskevan vaikutusarvioselvityksen perusteella, että muutos hillitsisi tarvetta uusien siirtoyhteyksien rakentamiseen ja auttaisi säilyttämään Suomen yhtenä sähkökaupan tarjousalueena. Vaikutusarvioinnissa on kuitenkin esitetty alueellisen tehomaksun ohjaavan vain akkujen sijoittumista ja muuttavan aurinkovoimahankkeiden keskinäistä kilpailukykyä. Liittymismaksu-uudistuksen vaikuttavuus ei nähdäksemme ole suhteessa sen tavoitteeseen, koska em. hankkeiden sijoittumisella ei ole merkittävää vaikutusta kasvaviin siirtotarpeisiin.

Saadakseen suuremman vaikuttavuuden aikaan, Fingridin on asetettava maksun tehokomponentti merkittävästi esitettyä kalliimmaksi. Tehomaksun mahdollinen merkittävä kasvu luokin suuren epävarmuuden uusille investoinneille. Jo lähtökohtaisesti alueellinen tehomaksu tuotanto-, varasto- ja kulutushankkeille heikentää näiden kipeästi kaivattujen investointien kannattavuutta.

Valtakuntamme jakaminen eri alueisiin ja toimintaedellytysten muuttaminen määrääjoin kantaverkkoyhtiön toimesta ei luo investointivarmuutta maahamme. Rajat saattavat muuttua hankekehityksen aikana eikä päätöksenteko rajojen asettamisesta ole läpinäkyvä. Malli asettaa toimijat eriarvoiseen asemaan ja hidastaa puhtaan siirtymän investointien toteutusta.

EPV-konserniin kuuluva EPV Alueverkko Oy (EPA) hallinnoi suurjännitteistä sähköverkkoa pääasiassa Fingridin aluejaon perusteella tuotantopainotteisella alueella. EPAn verkossa onkin yksistään tuulivoimaa liitettyä yli 1000 MW. Siitä huolimatta verkosta on luovutettu selkeästi enemmän energiaa kulutukseen kuin on otettu tuotantoa vastaan (vuonna 2024 verkkoon luovutettu energia 5 191 GWh ja vastaanotettu energia 3 553 GWh). Tämä kuvastaa, että verkkojen ongelmat eivät ole yhtenevät eikä Fingridin liittymismaksujen vyörytys siten perusteltu.

Tuotannon ja erityisesti hybridivoimalaitosten näkökulmasta liittymän tehomaksu saattaa olla hyvin epäoikeudenmukainen, koska tehontarve ja tarve siirtää energiaa ei välttämättä uuden liittymän

myötä kasva. Tuuli- ja aurinkotuotanto täydentävät toisiaan niin, että tuotanto voi olla saman sähköaseman takana eikä uutta kapasiteettia tarvita. Myös akut tasaavat siirtotarpeita, sillä niitä ladattaessa ei tuulivoimatuotantoa ole tarve siirtää eteenpäin.

Kantaverkkoyhtiön vyöryttämä liittymismaksu voi myös ohjata liittymään epätarkoituksenmukaisesti, kun liittyjä pyrkii Fingridin kustannusten ohella välttämään suurjänniteverkon kapasiteettivarausmaksun. Uuden tuotannon liittäminen EPAn verkkoon Fingridin ehdottaman tehomaksun perusteella kasvaa lähes 2,5-kertaiseksi nykyisestä.

Ehdotus on lähtökohtaisesti suuri muutos, sillä liittyjä on aina asiakas- ja sopimussuhteessa verkonhaltijaan, jonka verkkoon liittyjä liittyy. Alueellisten liittymismaksukomponenttien vyöryttäminen alemmille jännitetasoille on erittäin suuri periaatteellinen muutos verkkohinnoitteluun ja jakeluverkkojen hinnoitteluperiaatteisiin.

Lisäksi kiinnitämme huomiota itse hallituksen esityksen valmisteluprosessiin, joka on tällaisenaan omiaan rapauttamaan luottamuksen ministeriön työryhmävalmisteluun, jossa työryhmän toimeksiannon ulkopuolelta tuodaan lausunnonle esitys osaksi hallituksen esityksen luonnosta.

Rami Vuola

toimitusjohtaja

EPV Energia Oy

Oesch Pia
EPV Energia Oy